

ABRvS van 18 december 2013, ECLI:NL:RVS:2013:2426, zaaknr. 201209411/1/A3

<http://uitspraken.rechtspraak.nl/inziendocument?id=ECLI:NL:RVS:2013:2426>

Trefw.: verzoek om herziening, indieningstermijn, losgeld, investeringen in prostitutiepanden, Bibob, weigering exploitatievergunning en aanzegging bestuursdwang, verklaring mededader voor de rechter-commissaris, opheffing strafbeslag, nova, openbare bronnen, beoordelingstijdstip

Art.: 8:88, lid 1, Awb

Samenvatting

Verzoeksters hebben de Afdeling verzocht om haar uitspraak van 20 juli 2011 in zaak 200909931/1/H3 te herzien. Deze betreft de weigering van de burgemeester van Alkmaar om een nieuwe vergunning voor de exploitatie van seksinrichtingen in verschillende panden aan de Achterdam in Alkmaar te verlenen, waarbij hij tevens, onder aanzegging van bestuursdwang, de beëindiging van de exploitatie hiervan heeft gelast. Aan het verzoek om herziening is ten grondslag gelegd dat een betrokkene bij de Heinekenontvoering op 14 juni 2012 ten overstaan van de rechter-commissaris heeft verklaard dat hij een deel van het losgeld dat is betaald bij die ontvoering heeft verbrand. Volgens verzoeksters betreft dit het deel van het losgeld dat niet is teruggevonden. Nu dat is verbrand kan het geen deel hebben uitgemaakt van het vermogen van de twee Heinekenontvoerders, zodat daarmee ook geen investeringen in onroerend goed konden worden gedaan. Tevens hebben zij aan hun verzoek ten grondslag gelegd dat de rechtbank Alkmaar bij beschikkingen van 24 juli 2012 hun klaagschriften tegen de door de officier van justitie onder hen gelegde beslagen gegrond heeft verklaard wegens onvoldoende aanwijzingen dat zij zich aan witwassen ten aanzien van de panden aan de Achterdam hebben schuldig gemaakt. De rechtbank beschikte over het dossier van het strafrechtelijk Goudsnip-onderzoek, terwijl de burgemeester en de Afdeling zijn afgegaan op samenvattingen daarvan door het Bureau Bibob en het OM.

De Afdeling oordeelt als volgt. De omstandigheid dat M. zijn verklaring heeft afgelegd na de Afdelingsuitspraak van 20 juli 2011 sluit niet uit dat deze betrekking heeft op feiten en omstandigheden die hebben plaatsgevonden voor die uitspraak en aldus dienst kan doen ter vaststelling van een feit in de zin van artikel 8:88, eerste lid, aanhef en onder a, Awb. Het bijzonder rechtsmiddel herziening dient er evenwel niet toe om een geschil waarin is beslist, opnieuw aan de rechter voor te leggen. Het middel biedt een partij derhalve niet de mogelijkheid argumenten die in een eerdere procedure naar voren zijn of hadden kunnen worden gebracht, opnieuw onderscheidenlijk alsnog naar voren te brengen en aldus het debat te heropenen nadat is gebleken dat de aangevoerde feiten en omstandigheden niet tot het gewenste resultaat hebben geleid. Nu de stelling van M. dat hij een deel van het losgeld dat is betaald bij de Heinekenontvoering heeft verbrand, reeds voor de uitspraak van 20 juli 2011 in openbare bronnen was vermeld, te weten in een artikel in de NRC van 4 juli 2007 en in het boek "De ontvoering van Alfred Heineken" van P.R. de Vries uit 1987, en verzoeksters daarmee bekend konden zijn, kan de verklaring van M. van 14 juni 2012 niet leiden tot herziening van die uitspraak. De beschikkingen van de rechtbank van 24 juli 2012 geven evenmin aanleiding tot de verlangde herziening. Verzoeksters hebben niet inzichtelijk gemaakt op welke feiten en omstandigheden, die bij de rechtbank bekend zouden zijn, maar niet bij de Afdeling ten tijde van eerdergenoemde uitspraak, de rechtbank heeft gebaseerd. Daar komt bij dat de rechtbank in zijn uitspraak aanmerkelijke voorbehouden heeft gemaakt. Het oordeel van de rechtbank over de haar voorgelegde feiten en omstandigheden is voorts van na de uitspraak van de Afdeling, zodat dit geen feit of omstandigheid is die heeft plaatsgevonden vòòr die uitspraak. Het verzoek om herziening wordt derhalve afgewezen.

Noot

1. Het blijft rommelen rond de prostitutiepanden en hun eigenaren aan de Achterdam in Alkmaar, vooral waar het om de nummers 20, 22, 24 en 26 gaat. Deze uitspraak ziet op een verzoek om herziening ex artikel 8:88 Awb van de uitspraak van de ABRvS van 20 juli 2011,

ECLI:N::RVS:2011:BR2279, AB 2011/1634 m.nt. Tollenaar, omtrent (o.m.) de ongegrondverklaring van hoger beroep inzake de weigering op grond van de Wet Bibob door de burgemeester van een exploitatievergunning en aanzegging beëindiging bedrijfsvoering met betrekking tot seksinrichtingen (prostitutiepanden) aan de Achterdam in Alkmaar. De investeringen in prostitutiepanden aan de Achterdam in Alkmaar wordt door het OM sinds geruime tijd in verband gebracht met het witwassen van het nooit gevonden deel van het in de Heinekenontvoering betaalde losgeld. Vandaar de blijvende en intensieve media-aandacht. Ook zijn door misdaadjournalisten verschillende boeken over de Heinekenaffaire en de nasleep ervan geschreven, waarvan het, in deze uitspraak genoemde, boek van P.R. de Vries het bekendste is.

2. Afgezien van deze specifieke context is deze uitspraak ook in algemene zin relevant. Niet alleen als toevoeging aan de in omvang beperkte rechtspraak, maar vooral vanwege de concretisering van de termijn waarbinnen een herzieningsverzoek kan worden ingediend. De Afdeling bepaald de algemeen als deze redelijk te achten termijn in gevallen als deze op drie maal zes weken, nadat verzoekers bekend zijn geworden met de feiten en omstandigheden waarop zij hun verzoek hebben gebaseerd. De door de burgemeester aangevoerde grond dat het verzoek om herziening onredelijk laat zou zijn ingediend, wordt derhalve gepasseerd. Met deze formulering houdt de Afdeling nog wel een slag om de arm. Terecht, zeker bij langdurige, complexe zaken, zoals de hier aan de orde zijnde besteding (witwassen) van het verdwenen losgeld in de Heinekenaffaire. Deze op het eerste oog tamelijk ruime termijn, ziet echter op het bekend worden van verzoekers met alle, tot herziening aan te voeren, nieuwe feiten en omstandigheden. Dit betekent dat grenzen worden gesteld aan de overtuigingskracht van een samenstel van in de tijd opkomende nieuwe feiten en omstandigheden. Dat kan onder omstandigheden zodanig onredelijk uitpakken, dat de hoofdregel moet wijken. Deze uitspraak laat daartoe de ruimte.

3. De bijzondere problematiek van de toepassing van weigerings- en intrekingsgronden op basis van de Wet Bibob, met een “initiatiefbevoegdheid” van het OM en indirect van het Bureau Bibob (artikelen 26 en 11), advisering door Bureau Bibob, door bestuursorganen en toetsing door de bestuursrechter impliceert, dat als regel geoordeeld (en gemotiveerd) zal moeten worden op grond van advisering omtrent zuiver politieke en strafvorderlijke gegevens. De bestuursrechter zit als het ware op de stoel van de strafrechter, echter met een minder zwaar beoordelingskader. Bovendien is het niet zeker dat bestuursorgaan en bestuursrechter de beschikking krijgen over alle informatie. Niet alleen vanwege de zeeffunctie van Bureau Bibob als deskundige, maar ook omdat dit bureau niet altijd alle beschikbare informatie in zijn adviezen mag gebruiken. Zie artikel 14 van de wet Bibob. Vandaar ook de verplichte voorafgaande toetsing van het uit te brengen Bibob-advies door de officier van justitie, toegespitst op gegevens waarvan het gebruik een zwaarwegend strafvorderlijk belang schaaft.

Het is dus zeker niet uitgesloten dat de strafrechter na een Bibob-uitspraak van de bestuursrechter, op basis van het uiteindelijke strafdossier, met betrekking tot dezelfde feiten en vermoedens, tot een ander oordeel kan komen dan de bestuursrechter deed.

Vandaar ook het belang van de mogelijkheid van herziening van Bibob-uitspraken door de bestuursrechter. De hiervoor opgenomen uitspraak betreft de eerste maal dat de Afdeling ex artikel 8:88 Awb (oud), (thans artikel 8:119 Awb) oordeelt over een verzoek tot herziening van een eerdere Bibob-uitspraak, waarbij door verzoekers uitspraken van de strafrechter en de belastingrechter zijn aangevoerd. Een ander punt is hoe de Afdeling in de media-context van de nasleep van de Heinekenontvoering het novum-vereiste interpreteert.

4. Ingevolge artikel 8:88, eerste lid, Awb (oud) kan een onherroepelijk geworden uitspraak worden herzien op grond van feiten en omstandigheden die, – cumulatief – aan drie eisen voldoen, te weten: (a) hebben plaatsgevonden vóór de uitspraak, (b) bij de indiener van het verzoekschrift vóór de uitspraak niet bekend waren of redelijkerwijs niet konden zijn (novum), en (c) waren zij bij de bestuursrechter eerder bekend geweest, tot een andere uitspraak zouden hebben kunnen leiden. Hieruit blijkt dat het tijdstip van de uitspraak cruciaal is voor de vraag of een verzoek om herziening kansrijk is. In het voorliggende geval is dat: 20 juli 2011. De lat voor toewijzing van een herzieningsverzoek ligt dus heel hoog.

Want, zoals de Afdeling ook weer in deze uitspraak benadrukt, dient het bijzondere rechtsmiddel herziening er niet toe om een geschil waarin is beslist, opnieuw aan de rechter voor te leggen. Naar deze uitspraak illustreert betekent dit, dat de Afdeling Bibob-herzieningsverzoeken, vanwege hun bijzondere kenmerken, op eenzelfde wijze als andere beoordeelt.

5. Verzoeksters hebben hun verzoek om herziening als volgt gemotiveerd. Als eerste: F.M. (een van de mede-daders van de Heinekenontvoering) heeft op 14 juni 2012 ten overstaan van de rechter-commissaris verklaard, dat hij een deel van het losgeld dat bij die ontvoering is betaald, heeft verbrand. Volgens verzoeksters is dat het deel dat nooit is teruggevonden en waarvan het OM aanneemt dat het is witgewassen. Door deze verklaring is echter komen vast te staan dat dit geld niet tot het vermogen van de (hoofd)daders Holleeder en (de inmiddels geliquideerde) Van Hout kon behoren en het dus ook niet gebruikt kon zijn voor de financiering van hun prostitutiepanden. En ten tweede: de beschikkingen van de rechtbank Alkmaar van 24 juli 2012 in (mede) door verzoeksters ingestelde beklagprocedures, waarbij het door het OM in het kader van het Goudsnip-onderzoek gelegde strafbeslag op deze panden is opgeheven, in verband met onvoldoende aanwijzingen van witwassen.

6. De verklaring van een mededader in de Heinekenontvoering, dat hij het vermiste deel van het losgeld destijds op het strand verbrand zou hebben, kwalificeert de Afdeling niet als novum. Deze informatie zou reeds in een NRC-artikel van 4 juli 2007 en in het uit 1987 daterende, en in 2010 voor de 23^e herdrukte boek van Peter. R. de Vries hebben gestaan en dus in openbare bronnen. Verzoeksters hadden hiermee bekend kunnen zijn, zodat deze informatie niet tot herziening van de uitspraak kan leiden. Met deze overweging heb ik moeite. De betreffende passage uit het genoemde NRC-artikel luidt als volgt: “In het boek *De ontvoering van Alfred Heineken* dat misdaadverslaggever Peter R. de Vries in 1987 publiceerde over de zaak, vertelt Cor van Hout dat hij en Holleeder zes miljoen van het losgeld voor hun vlucht meegaven aan Frans Meijer. Bij zijn arrestatie verklaarde Meijer dat hij zijn aandeel van het losgeld had verbrand. Uit de verklaring van Thomas van der Bijl, die Van Hout en Holleeder hielp met hun vlucht naar Frankrijk, blijkt dat de twee Heinekenontvoerders hun geld begroepen in een park in Parijs. Mogelijk hebben zij ook een deel van het geld van Meijer daar begraven.” Hieruit blijkt dat in dit artikel van Jan Meeus niet meer dan een passage uit het boek van De Vries wordt weergegeven. Dat boek is dus de enige bron, bij al mijn leeswerk voor deze noot heb ik ook geen andere bron kunnen vinden. Het NRC-artikel is dus hooguit een verwijzing. Bovendien staat in ditzelfde artikel dat al jaren als waarheid in de Amsterdamse onderwereld rondgaat dat Van Hout en Holleeder hun latere criminele activiteiten met het (vermiste, schr.) losgeld hebben gefinancierd. Dat lijkt de schrijvende journalist niet onwaarschijnlijk te zijn. Dit is ook steeds de stelling van het OM geweest, mede resulterend in de Bibob-uitspraak van de Afdeling van 20 juli 2011. Over de Heinekenontvoering is inmiddels zeer heel veel geschreven. Wat bij doorlezings van een greep uit deze (kranten)artikelen opvalt is, de hoge mate van mediarius door hercirculatie van feiten, meningen en vooral speculaties, dit laatste zeker wat het vermiste losgeld betreft. Betrokkenen hebben zelf actief aan, vaak nadien onjuist gebleken, beeldvorming bijgedragen, zeker in interviews. Dat is ook hetgeen waarop het OM steeds hamert: witwassen via schijnconstructies en verhulling. Mijn punt is kortom of de Afdeling in deze context van verhalen en persoonlijke meningen en interpretaties. de bewuste verklaring niet te snel als novum afwijst.

Vgl. in dit verband de Afdelingsafspraken van 14 november 2007, ECLI:NL:RVS:2007:BB7838. Deze betreft een herzieningsverzoek van uitspraken van de Afdeling inzake de intrekking van de erkenning voor het uitoefenen van een groothandel in wapens en munitie c.a. De hier relevante overweging inzake het novumvereiste luidt als volgt: “Met betrekking tot de feiten en omstandigheden in de zaken van andere wapenhandelaren, die zich afspeelden voor de uitspraken van de Afdeling van 15 juni 2005, kan niet worden geoordeeld dat deze redelijkerwijs niet bij verzoeker bekend konden zijn. De Afdeling betreft daarbij dat de kring van de erkenninghouders klein is en dat verzoeker goed is ingevoerd in die wereld.” In deze uitspraak sluit de Afdeling dicht aan bij een (geobjectieerd) informatieniveau in een bepaalde kring. Mijns inziens is deze overweging een goed uitgangspunt voor een nadere verfijning van het novum-vereiste in Bibob-zaken.

7. De door verzoekers aangevoerde opheffing door de rechtbank Alkmaar van het door het OM gelegde strafbeslag maakt bij de Afdeling evenmin indruk. Het gaat hier om uitspraken in vier beklagprocedures, waarin de raadkamer van de rechtbank Alkmaar op 24 juli 2012 uitspraak heeft gedaan, onder de nummers: ECLI:NL:RBALK:2012:BX2438, BX2439, BX2440 en BX2441. Zie voorts nog de uitspraak van de rechtbank Alkmaar van 13 november 2012, ECLI:NL:RBALK:2012:BY2955, inzake een niet opgeheven strafbeslag, waarbij de raadkamer zich onbevoegd verklaart om te beslissen over de toepassing van een beslagvrije voet ex artikel 475f Rv. De Afdeling noemt geen bron, maar ik denk dat het in de zaak van verzoeksters om laatstgenoemde uitspraak gaat, dus BX2441 (artikel 94 Sv). De algemene stelling dat de rechtbank wel de beschikking over het strafdossier in het Goudsnip-onderzoek had, maar de Afdeling niet, stuit reeds af op de overweging dat uit die stelling niet volgt welke relevante feiten en omstandigheden wel bij de rechtbank bekend waren en niet bij de Afdeling. Tevens wijst de Afdeling op het uitdrukkelijk voorbehoud van de rechtbank met betrekking tot de betekenis van zijn oordeel voor de uiteindelijke strafzaak. Zo ook in de uitspraak onder nummer BX2441, waarin de rechtbank zich uitdrukkelijk beperkt tot het voorgelegde dossier, blijkend uit de volgende passage: “Op basis van dit dossier kan geen duidelijkheid verkregen worden omtrent de eigendomsgeschiedenis van de panden in de jaren voor 2007. Uit de vermoedens die de officier van justitie herhaaldelijk heeft geuit, kunnen naar het oordeel van de rechtbank ten aanzien van klager (...) geen verdergaande conclusies over de eigendomsverhoudingen worden getrokken dan datgene wat met betrekking tot de panden uit de openbare registers blijkt.” Bovendien stelt de Afdeling vast dat deze uitspraak van na haar uitspraak van 20 juli 2011 is, zodat het niet gaat om een feit of omstandigheid die voor die tijd heeft plaatsgevonden.

De rechtbankuitspraken in de beklagprocedures leveren nog wel enkele bijzondere punten op. In twee ervan: BX2438 en BX2440 heeft de officier van justitie zijn beslaglegging gemotiveerd met een verwijzing naar de hier in het geding zijnde Afdelingsuitspraak van 20 juli 2011, met name de overweging dat de burgemeester aannemelijk mocht achten dat de betreffende panden zijn gefinancierd met het geld dat Willem Holleeder en Cor van Hout (plegers van de Heinekenontvoering) uit het plegen van strafbare feiten was verkregen. Dit zonder succes nu de rechtbank oordeelt dat een rechterlijke uitspraak niet als een novum kan worden aangemerkt, zodat op die basis herhaalde beslaglegging niet gerechtvaardigd is. Daarbij wordt verwezen naar een niet nader genoemde uitspraak van de Hoge Raad.

Een tweede punt is dat van de “relatiewetenschap”. In alle rechtbankuitspraken wordt benadrukt dat de stelling van de officier van justitie, die erop neerkomt dat de wetenschap van de ene (huwelijks)partner zonder meer mag worden toegeschreven aan de andere, rechtens niet houdbaar is. En dit type aannames wordt onder de Wet Bibob nu juist veelvuldig gehanteerd.

8. De verwerping van de verwijzing naar de uitspraak van de Hoge Raad van 23 oktober 2009, ECLI:NL:HR:2009:BK0859, blijft wat cryptisch. Als ik het goed heb betreft deze uitspraak van de Belastingkamer de echtgenoot van een van verzoeksters. Het betreft een hoger beroep tegen een uitspraak van het Hof Den Haag omtrent een herzieningsverzoek inzake opgelegde naheffingsaanslagen wegens exploitatie van een illegale speelgelegenheid (casino). In dat verband heeft verzoeker verwezen naar getuigenverklaringen in een tegen hem gevoerd strafproces, waarin de naam van de feitelijke exploitant was vastgesteld. Het Hof oordeelde dat deze verklaringen niet tot herziening konden leiden omdat deze pas na de uitspraken, waarvan herziening gevraagd, zijn gedaan. De Hoge Raad oordeelde daarentegen dat de enkele omstandigheid dat de verklaringen na deze uitspraken zijn afgelegd niet uitsluit dat zij betrekking hebben op feiten en omstandigheden die hebben plaatsgevonden vóór die uitspraken, en aldus dienst kunnen doen ter vaststelling van een feit in de zin van artikel 8:88, eerste lid, aanhef en letter a, Awb. Naar uit deze uitspraak blijkt (r.o. 2.2) spoort deze opvatting van de Hoge Raad met die van de Afdeling. Dit heeft echter niet het door verzoekers verlangde effect.

9. Op basis van het voorgaande concludeert de Afdeling tot afwijzing van het herzieningsverzoek. Met deze uitspraak staat vast dat rechtbankuitspraken in beklagzaken als regel onvoldoende zijn voor toewijzing van een herzieningsverzoek. Voorts signaleerde ik dat het

onbekendheidsvereiste in zaken met hoge media-aandacht een extra barrière vormt. De enige echte mogelijkheid die ik zie om een onherroepelijke Bibob-uitspraak aan te tasten is die van een volledig strafproces met duidelijke uitkomsten. Dat is een probleem omdat in de uitvoeringspraktijk het Bibob-instrument regelmatig wordt ingezet wanneer, om uiteenlopende redenen, het strafrechtelijke traject problemen geeft.

G. Overkleeft-Verburg